

Mis liigub, see kulub

AIN ALVELA
ajakirjanik
ainavela@outlook.com

Aeg on õpetanud põllumeest suhtuma oma tehnikasse peremehetundega. Kallis põllutööriist peab ennast tagasi tootma, mitte niisama aianurgas roostetama.

Hooldust ja head kätt vajab nii liikuv kui hooaja ootel seisev tehnika. Sellist tehnikat, mis on kogu aeg kasutuses, tuleb ka sageli puhastada, pesta ning laagreid, sõlmi ja liigendeid määrada.

Mingiks ajaks seisma pandav tehnika tuleb aga kas just konserveerida, kuid igal juhul teha kõik, et kaitsta seda ilmastiku ja ümbritseva keskkonna mõjude eest. Vana tõde on, et hästi hooldatud tehnika kestab kaua, hooletu peremehe käes aga laguneb juba ka aastavanune masin.

Loomulikult on veel põhjuseid, mis masinaid rivist välja viivad – valel töövõttes, õnnetud või ootamatud olukorrad, tootjavead...

Ettevaatust survepesuriga

Aga mida saab iga tehnikaomane ise ära teha? Mõne masinaga tuleb toimida nagu veinikeldris vaatidega – aeg-ajalt ringi keerrata. Masinate kasutusjuhendites on üksikasjalikud juhtnõuad nende hooldamiseks ja ka hoiustamiseks.

Näiteks Norras kehtib põllumeeste seas kirjutamata reegel – olgu muuga kuidas on, aga ader peab alati varju alla saama. Sest adra kui peamise põlluharimisriista vastu tuntakse sedavõrd suurt austust.

Maamajandus palus põllutööriistade hooldamise ja hoiustamise põhitõdesid tutvustada Jõgeval asuva traktoriteid ning põllutööriistu ja -masinade maale toova ASi A.Tammal ettevõtte hooldusmeeskonnal eesotsas traktorite, teleskooplaadurite ning haagiste müügi- ja hooldusjuhi Vello Vatteriga.

Igapäevane hooldus kätkeb endas ennekõike seda, et pärast

tööd, pärast vahetuse lõppu tuleb masin korralikult puhtaks teha. Eriolist hoolt, ja mis seal salata, ka vaeva, nõuavad väetiste ja kõikvõimalike kemikaalidega kokku puutuvad agregaadid.

Tänapäevased materjalid ja neid katvad värvid on küll püsivad, kuid mitte igikestvad ning lõpuks hakkab värv ikka kooruma ja siis on tee vaba ka roostele. Niisiis, väetisekülvikud, mürgipritsid jmt tehnika tuleb pärast kasutamist veega hoolsalt puhastada. Nende puhastamiseks ja kaitseks on ka suur valik eriaidneid, näiteks teatud aerosoolid, mida pärast pesemist väetisekülvikutele peale piserdada.

Sageli aga juhtub nii, et tööpäeva õhtul sõidetakse külvikuga taluhoovi, pannakse survepesur tööle ja lastakse agregaat surveveega siuh-sauh üle. Tegelikult ei soovita põllutöömehed hooldustehnikud surveveet lähedalt kasutada, kusjuures kurgjast on sellega laagrisõlmede ja masina kettükannete liikuvate osade ülelaskmine. Reegel on ka see, et pärast igasugust pesemist tuleb kõik laagrid-liigendid-sõlmed üle määrada. Tasub tähele panna, et teinekord on otstarbekam mõni masin ehk hoopis suruõhuga puhastada. Suruõhk säästab masinat pesemisest kindlasti rohkem.

Rahakott nõuab

Vahepalana meenutab Arvi Tamme, kuidas käis kolhoosiajal põllumasinate talveks ettevalmistamine. See oli väga tõsine operatsioon, kohale saabusid inspektorid, kes vaatasid, kuidas kevade ootele pandud masinad olid asetatud, kuidas vihma ja lume eest kaetud, kas seisvate põllutööriistade kummid on ikka heleda värviga üle vööbatud, et päike liiga ei teeks jne.

Tol ajal oli see nõue, mille täitmist rangelt kontrolliti. Tänapäeval ei saa kelleltki enam midagi nõuda, küll aga paneb nüüd asjad paika igaühe rahakott. Kui talumees ei soovi oma kallist tehnikat juba mõni aasta pärast soetamist kapitaalremonti saata, tuleb pühendada aega ja vaeva selleks, et masin võimalikult kaua eeskujulikult töötaks.

Õiged määrded

Teine asi, mida iga päev, vahetuse ajal isegi mitu korda teha tuleb, on teatud sõlmede määrimine, kusjuures ikka on vaja järgeida kasutusjuhendis kirja pandud. Kuigi üha enam tuleb turule masinaid, millele on juba paigutatud automaatse määrimise süsteem ning mõned laagrid on ka mittemääritavad, on kõikvõimalikel talumajapidamistes ja agrofirmades kasutatavatel seadmetel siiski suur hulk ka käsitsi määrimist vajavaid sõlmi.

Määrdeainespetsialistid ütlevad, et tänapäevastel traktoritel ja põllutööriistadel on peaaegu iga sõlme ja tööorgani jaoks spetsiaalne määrdeaine või õli. Näiteks määre, mis sobib rattalaagritesse, ei kõlba kardaaniristile jne. Määrde valikut ja määrimise sagedust mõjutab ka see, millistes tingimustes masin töötab – tolmustes oludes, vee all või suures kuumuses. Ka sõltub määrde valik ja määrimise sagedus sellest, kas masina tööorganid puutuvad kokku happeliste või soolaste ainetega.

Nendest tingimustest sõltub ka määrimise sagedus. Näiteks rullisilopresside laagreid tuleb määrada sageli, et vältida silomahlade tungimist laagritesse. Seetõttu kasutatakse uuemate mudelite juures automaatmäärimist.

Määrimisel tasub silmas pidada, et seda tuleb teha vähehaaval, aga

Regulaarselt peab määrima ka jõuvõtuvõlli kardaaniariste. Seisva masina jõuvõtuvõlli ots on mõttekas kinni katta.

Foto AIN ALVELA

pidevalt. Üks igipõline vana metsamees harrastas säärast suhtumist, et kui ta oma väikese Zetori traktoriga metsas tööl oli ja suitutunni aeg tuli, siis selle aja jooksul käis pritsiga kõik määrdeniivid üle, igasse niplisse üks köks. Ja masin töötas suurepäraselt.

Laagreid võib ka n-õ üle määrada. Kehtib üldine reegel, et hästi on määratud siis, kui määrdega on täidetud kolmandik laagriõõnest. Määret ei tohi suruda niplisse suure jõuga – see võib viia selleni, et tihend liigub oma pesast välja.

Oht õlide segunemises

Kõikides mootorites kasutatakse küll baasõli – olgu see siis mineraalne või täissünteesiline. Aga igal eri juhul määravad õlilisanid selle sobivuse konkreetsesse seadmesse. Tavapraktikas kehtib reegel, et mootorisse läheb üks õli ning käigukasti, hüdroosüsteemi ja transmissiooni teine õli.

Olukordades kus vana traktoriga kasutatakse uusi haakeseadmeid (või vastupidi), peitub õlide segunemise oht. See võib ilmuda ka siis, kui ühte haagist kasutatakse mitme traktori taga. Seega ütleb rusikareegel, et õli, mida kasutatakse traktori hüdroosüsteemis, peab olema samast klassist haakeseadmetes oleva õliga.

Mehaanikud teavad rääkida, et ühed sagedasemad hüdroosüsteemide rikked ongi tekkinud eri kvaliteedi ja puhtusega õlide segunemise tagajärjel. Kindlasti tuleb taunida suhtumist, et hüdroosüsteemi läheb kõik see, mis mootorisse ei kõlba.

Kui mõni hüdroosilindritega varustatud masin jääb pikemaks ajaks seisma, on soovitatav avatuks jäävad hüdroosilindri sääred katta kaitsemäärdega. Üldiselt tuleks aga kõik hüdroosilindrid jätta võimalusel kokkusurutud asendisse.

Kaitsta ilma eest

Ikka ja jälle väärib meelde tuletamist, et masin vananeb ka lihtsalt seismisega. Ratastel seadmed, näiteks külvikud, tasub seisma pannes tõsta pukkidele, rattad aga alt võtta ja kusagile varju alla paigutada. Kui rehvi raskuse alla näiteks terve talve ühe koha peal seisab, võib kindel olla, et kevadeks on rehvi "kandiline". Võtab aega, enne kui see taas normaalselt veerema hakkab.

Väetise- ja teraviljakülvikud tuleb kinni katta, seda ka siis, kui masin lihtsalt õhtul järgmise tööpäeva ootele jäetakse. Katted on uutel külvikutel kaasas, neid kasutades tuleb jälgida, et need saaks kindlalt kinnitatud.

Kui traktor jääb lahtise taeva alla pikemalt seisma, tuleks kinni katta õhupuhas ja väljalasketoru. Ja kui aku peaks pikalt kasutamata seisma, hakkab see tühjenema. Sellepärast tasub aku sellisel puhul maha võtta ja hoida eraldi, vajadusel laadida.

Tihti juhtub, et kaua seisnud seadmed ei käivitu, kuna juhtmete ühendused on oksüdeerunud. Teinekord aitab sellisel puhul nende liigutamist või puhastamist. Kui mitte, tuleb hakata kahtlasena näivaid kohti üksipulgi lahti võtma ja puhastama. ❧

pane tähele

Lihtsad võtted, kuidas masinaid hoida

- Loe kasutusjuhendit.
- Liikuvaid sõlmi määri vähehaaval, aga sageli.
- Igasse sõlme sinna sobiv määre.
- Haakeseadme ja traktori hüdroosüsteemis kasuta sama klassi õli.
- Jälgi, et hüdroosilindrid ei oleks pinge all, ei lohiseks maas ega jääks kusagile vahele.
- Töö lõpus pese ja puhasta masin hoolikalt, väldi survevee suunamist laagritele.
- Lageda taeva all seisvad põllutööriistad kata hoolikalt kinni.
- Ratastel külvikud tasub tõsta pukkidele, rattad viia varju alla.
- Jäta hüdroosilindrid kokkusurutud asendisse.
- Ühenda aku lahti ja hoiu eraldi.

näide

Murska teraviljamuljuri igapäevase hoolduse 7 etappi

- Hoolduse ajaks tuleb alati seista traktori mootor ja lülitada välja jõuvõtuvõlli!
- Ülekanderihmad – kontrolli, et teo ja sööterullide ülekanderihmad oleks pingestatud vedruga.
- Elevaatorikett – kui elevaator on vertikaalasendis, saab ketti kontrollida läbi teo juurdepääsuluugi. Ketirastat peab saama külgsuunas liigutada.
- Punkri poldid – kontrolli punkri polte ja mutreid iga päev, et vältida poltide väljakukkumist ja valtside vahele sattumist.
- Laagrid – kui masinat kasutatakse pidevalt, vajavad laagrid iga päev vähemalt kahe määrdepritsi vajutuse jagu määret.
- Ajami rihmarattad – kontrolli pesapoltide pingutust ja rihma jooksu.
- Valtsid – kontrolli paralleelsust, vajadusel tuleb valtsid reguleerida. Halvasti reguleeritud valtsid võivad üle kuumeneda.
- Tigu – eemalda teopõhja alusplaat (pann) ja puhasta seda iga päeva lõpus.